

УДК 336.64

Рябушка Л.Б., к.е.н., доцент

Веремчук Д.В., асистент

ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

Аналіз фінансової стійкості підприємств в умовах нестабільного економічного розвитку

В статті послідовно розглянуто діяльність підприємства машинобудівної промисловості та зроблено аналіз фінансової стійкості. В результаті дослідження фінансового стану підприємства на основі статичного, динамічного, приростного і факторного аналізів впроваджено методику прогнозування фінансової стійкості підприємства в умовах нестабільного економічного розвитку.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, фінансовий менеджмент, фінансовий аналіз, експрес-аналіз.

Рябушка Л.Б., Веремчук Д.В.

An analysis of financial firmness of enterprises is in the conditions of nestabil'nogo of economic development

In the article activity of enterprise of machine-building industry is consistently considered and the analysis of financial firmness is done. As a result of research of the financial state of enterprise on the basis of static, dynamic, increase and factor analyses the method of prognostication of financial firmness of enterprise is inculcated in the conditions of unstable economic development.

Keywords: financial state, financial firmness, financial management, financial analysis, express-analysis.

Рябушка Л.Б., Веремчук Д.В.

Анализ финансовой стойкости предприятий в условиях нестабильного экономического развития

В статье последовательно рассмотрена деятельность предприятия машиностроительной промышленности и сделан анализ финансовой стойкости. В результате исследования финансового состояния предприятия на основе статического, динамического, приростного и факторного анализов внедрена методика прогнозирования финансовой стойкости предприятия в условиях нестабильного экономического развития.

Ключевые слова: финансовое состояние, финансовая стойкость, финансовый менеджмент, финансовый анализ, экспрес-анализ.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Відповідно до умов сучасного етапу розвитку України, який характеризується політичною та економічною нестабільністю, оптимізація діяльності підприємств вітчизняної промисловості потребує вирішення комплексу проблем. Однією з них на сьогодні стала проблема забезпечення фінансової стійкості в умовах невизначеності та нестійкості економічного середовища. Аналіз стійкості фінансового стану дозволяє визначити, наскільки ефективно здійснюється управління фінансовими ресурсами підприємства. Високий рівень фінансової стійкості підприємства забезпечує можливість підтримки його життєдіяльності в несприятливих умовах функціонування за рахунок сформованого власного потенціалу розвитку.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. У теорії та практиці фінансового менеджменту використовуються різні методики визначення рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Роботи таких вчених як М.С. Абрютіної, В.П. Астахова, Н.Г. Білуха, А.В. Грачева, О.Д. Заруба, О.В. Кондратьєва, М.Н. Крейніної, А.М. Поддєрьогіна, М.І. Савлука, В.В. Сопко, С.С. Осадця, О.М. Стоянової, В.М. Федосова, А.Д. Шеремета та інших мають велику теоретичну і практичну значимість. У наукових дослідженнях цих економістів знайшли відображення окремі аспекти визначення суті, змісту, ролі фінансів підприємств, обґрунтування місця фінансової стійкості у фінансовому менеджменті підприємства, окремі показники ліквідності, платоспроможності, способи управління, зв'язок із загрозою банкрутства. Проте на сьогоднішній день відсутні практичні методики комплексного аналізу фінансової стійкості, які б дозволяли оперативно, достатньо об'єктивно й повно визначати ступінь стійкості фінансового стану, зважаючи на багатоаспектність даної категорії та її важливості для функціонування сучасного підприємства в нестабільному середовищі.

Метою статті є розвиток теоретичних положень, наукове обґрунтування та впровадження методичних підходів до аналізу

фінансової стійкості підприємств в умовах нестабільного економічного розвитку.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Необхідно зазначити, що на сьогодні в Україні одержала визнання й поширення методика аналізу й оцінки фінансової стійкості підприємств за допомогою коефіцієнтів (автономії, фінансування, маневреності, фінансової стійкості та ін.), які розраховуються на основі статей і розділів бухгалтерського балансу [1]. Але розрахунок коефіцієнтів, запозичений із закордонної практики, поки не приносить в Україні задовільних результатів. На наш погляд, перевага використання в Україні запропонованої автором [2] методики аналізу перед коефіцієнтним методом полягає в тому, що рівновага й шкала відхилень визначаються для кожного підприємства автономно, але за однаковою методикою для всіх галузей (у нашому випадку – машинобудівна промисловість) і форм підприємницької діяльності. При цьому підсумки аналізу рівні між собою, а це дозволяє здійснювати ранжування підприємств, групувати їх по ознаці ступеня фінансової стійкості. Крім того, кожний окремий господарюючий суб'єкт може об'єктивно оцінювати динаміку свого економічного розвитку, робити обґрунтовані прогнози на майбутнє.

За допомогою шкали фінансової стійкості розглянемо послідовно запропонований метод експрес-аналізу на прикладі діяльності одного з найбільших підприємств машинобудівної промисловості Сумської області.

Для проведення статичного аналізу (на певну дату, наприклад на кінець року) необхідно структурувати бухгалтерський баланс, виділивши в активі й у пасиві економічно однорідні елементи. Їх усього чотири стосовно до секторів економіки або до економіки в цілому, а саме: нефінансові активи, фінансові активи, власний капітал і позиковий капітал. Групування активів і пасивів підприємства наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Групування активів і пасивів підприємства
за 2005-2007 рр., тис. грн.

Актив	2005 р.	2006 р.	2007 р.	Пасив	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Нефінансові активи	86416,0	105229,0	85058,0	Власний капітал	68007,0	70751,0	73205,0
Фінансові активи	23110,0	16236,0	35492,0	Позиковий капітал	41519,0	50714,0	47345,0
Разом:	109526,0	121465,0	120550,0	Разом:	109526,0	121465,0	120550,0

Далі йде процедура накладення пасивів на активи (або навпаки) з дотриманням правила: власний капітал накладається на активи починаючи з нефінансових, а позиковий – на частину активів, що залишилася. При цьому можливі три варіанти результатів:

- варіант 1 – чисте кредитування підприємством інших господарюючих суб'єктів;
- варіант 2 – фінансова стійкість;
- варіант 3 – чисте запозичення.

Виходячи з даних таблиці 1, можна побачити, що у підприємства протягом 2005-2007 рр. власний капітал був меншим нефінансових активів, що свідчить про варіант 3 – “чисте запозичення”. Графічна інтерпретація цього варіанту на кінець 2007 р. наведена на рис. 3.1.

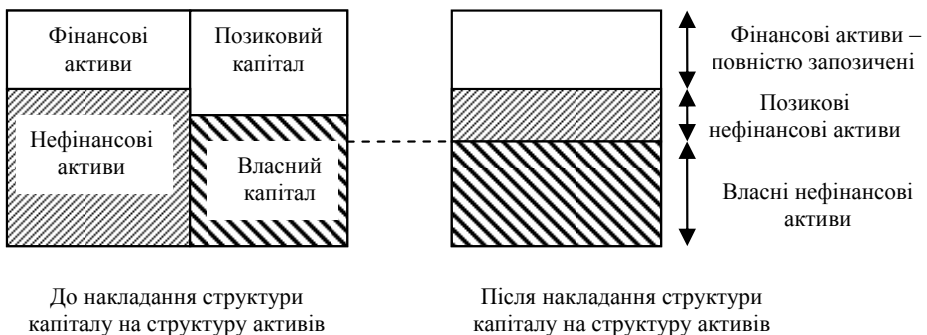

Рис. 1. Трансформація структури активів і пасивів підприємства на кінець 2007 р.

Для аналізу фінансової стійкості введемо поняття й позначення індикатора фінансової стійкості (I) підприємства в системі експрес-аналізу. Формула для розрахунку I має наступний вигляд:

$$I = BK - A_{нф}, \quad (1)$$

де I – коефіцієнт індикатора фінансової стійкості;
 BK – власний капітал;
 $A_{нф}$ – нефінансові активи.

При розрахунку індикатора фінансової стійкості (I) для обраного підприємства можна побачити, що його значення становить від’ємне значення, а саме $73205,0 - 85058,0 = -11853,0$ тис. грн.

Трипозиційна статична шкала, яка є вихідною шкалою фінансової стійкості підприємства представлена у формалізованому виді в табл. 2. Ця шкала, безумовно, дуже проста. Але в ній укладена можливість, по-перше, ускладнення й поглиблення фінансового аналізу шляхом диференціації вихідних позицій; по-друге, порівняння характеристик фінансової стійкості в динаміці; по-третє, розгляду варіантів сполучення різнонаправлених змін тих показників, які беруть участь у формуванні приросту індикатора фінансової стійкості (I).

Таблиця 2

Вихідна статична шкала фінансової стійкості підприємства

Зона, стан	Значення індикатора (I)	Оцінка власного капіталу	Оцінка позикового капіталу
Зона стабільності	$I > 0$	$BK > A_{нф}$	$ПК < A_{ф}$
Стан рівноваги	$I = 0$	$BK = A_{нф}$	$ПК = A_{ф}$
Зона нестійкості	$I < 0$	$BK < A_{нф}$	$ПК > A_{ф}$

Підприємством протягом 2005-2007 рр. перебувало в зоні нестійкості, тобто спостерігалосся чисте запозичення. Це означає, що у підприємства власного капіталу недостатньо для фінансування тих нефінансових активів, які функціонують на даному підприємстві. Цей недолік покривається позиковим капіталом, власністю іншого підприємства (сектора економіки).

Зрозуміло, що всі фінансові активи, що перебувають в обороті, при цьому умовно не є власністю суб'єкта господарювання. На практиці це важко усвідомлювана ситуація. Здавалося б, якщо на поточному рахунку даної юридичної особи є грошові кошти, то як вони можуть бути не своїми.

Необхідно зазначити, що положення підприємства в стані чистого запозичення напружено, хитливо. Але ринкова економіка влаштована таким чином, що чисте кредитування й чисте запозичення доповнюють один одного, урівноважують. І якщо один підприємець сформував вільні фінансові ресурси, то в іншого (або в інших) їх тією самою мірою повинне не вистачати. Цього вимагає загальна ринкова рівновага.

Але знаходження в стані рівноваги не є метою свідомої фінансово-економічної діяльності підприємства. Мета полягає в отриманні фінансової стійкості, що пов'язане з володінням вільними фінансовими ресурсами. Це гарантує не тільки платоспроможність, але й безпеку здійснення інвестицій, можливість страхувати ризики. У стані фінансової стійкості ще немає волі фінансового маневру, немає страхового фінансового фонду – є тільки покриття зобов'язань. Якщо, перебуваючи в стані рівноваги, підприємство робить вкладення в нефінансові, тобто у власні, продуктивні активи, то воно відразу виявляється в положенні нестійкості.

Формули фінансової стійкості впливають із формули структурування бухгалтерського балансу, тобто з рівності економічних активів (A) і пасивів (K). Ця рівність дає наступний вигляд

$$A_{нф} + A_{ф} = BK + ПК, \quad (2)$$

де $A_{нф}$ – нефінансові активи;

$A_{ф}$ – фінансові активи;

BK – власний капітал;

$ПК$ – позиковий капітал.

З рівняння (2) випливає:

$$BK - A_{нф} = A_{ф} - ПК, \quad (3)$$

Це означає, що прийнятий нами індикатор фінансової стійкості (ліва частина рівняння має ще одне вираження, крім наведеного вище (рівняння (1)), а саме:

$$I = A_{\phi} - ПК \quad (4)$$

Крім статичної вихідної шкали, що містить три позиції, в експрес-аналізі слід застосовувати динамічна шкала фінансової стійкості. Виходячи із трьох позицій фінансової стійкості в статистиці, динамічна шкала фінансової стійкості нараховує 13 позицій [3], які піддаються ранжируванню починаючи з найбільш позитивної зміни – переходу зі стійкого стану в ще більш стійкий і закінчуючи поглибленням нестійкого стану.

Цікавим є дослідження динаміки фінансової стійкості підприємства, що аналізується за 2005-2007 рр. на основі індикатора фінансової стійкості (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунок індикатора фінансової стійкості підприємства за 2005-2007 рр. на основі динамічної шкали фінансової стійкості, тис. грн.

Показник	Рік				Приріст за рік		
	2004	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Нефінансові активи	61055,0	86416,0	105229,0	85058,0	25361,0	18813,0	-20171,0
Фінансові активи	18446,0	23110,0	16236,0	35492,0	4664,0	-6874,0	19256,0
Власний капітал	56002,0	68007,0	70751,0	73205,0	12005,0	2744,0	2454,0
Позиковий капітал	23499,0	41519,0	50714,0	47345,0	18020,0	9195,0	-3369,0
Індикатор фінансової стійкості (<i>I</i>)	-5053,0	-18409,0	-34478,0	-11853,0	-13356,0	-16069,0	22625,0

Виходячи з даних таблиці 3 можна зазначити, що на кінець 2005 р. у підприємства значення індикаторів фінансової стійкості на початок і кінець звітного року, а також приріст мали від'ємне значення. Це означає, що на основі динамічної шкали фінансової стійкості на підприємстві відмічалось наростання нестійкості і йому присвоєний 13 ранг. Аналогічна ситуація прослідковується і у 2006 р.

На кінець 2007 р. ситуація дещо змінилася, приріст індикатора фінансової стійкості становив 22625,0 тис. грн. – позитивне значення, а отже підприємству присвоюється 11 ранг. Відмічається ослаблення нестійкості підприємства, яка існувала в минулих звітних періодах, а отже є позитивним момент в діяльності підприємства. Знаючи рівень фінансової стійкості на початок прогнозного періоду, а також приріст власного капіталу й нефінансових активів, або приріст позикового капіталу й фінансових активів, можна довідатися, чого очікувати на кінець прогнозного періоду. Так, для досягнення посилення стабільності ($I_1 > I_0$) потрібна позитивна зміна індикатору ($\Delta I > 0$). Для підтримки стабільності на колишньому рівні ($I_1 = I_0$) достатня нульова зміна індикатору ($\Delta I = 0$). Взагалі для всіх висхідних варіантів (ранги 1, 4, 5, 8, 11) необхідне позитивне значення зміни індикатора, для нейтральних рангів (2, 7, 12) – нульове. Для знижуючих варіантів (3, 6, 9, 10, 13) характерне від’ємне значення зміни індикатора. Останнє не ставиться за мету розвитку, але якщо воно виявляється при прогнозуванні, то необхідно приймати заходи для його ліквідації. Розглянемо контур прогнозу на майбутнє індикатора за допомогою тренду (рис. 2).

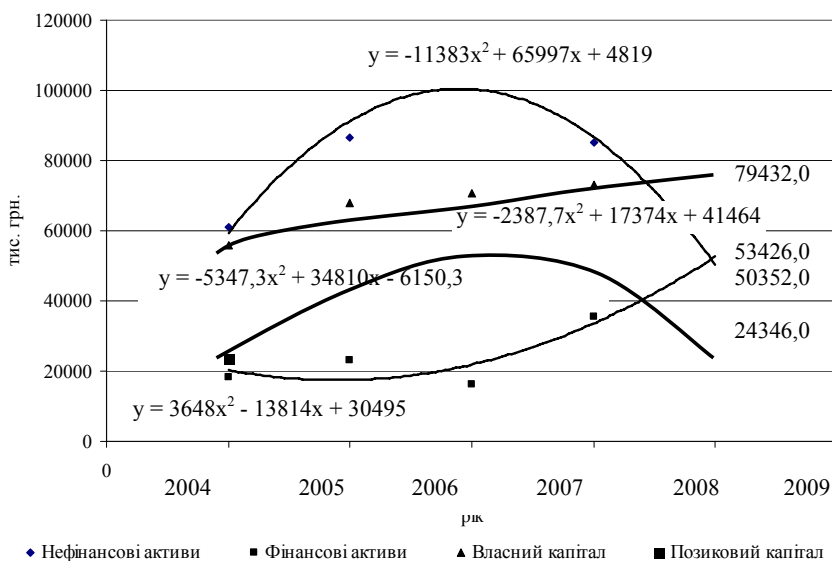

Рис. 2. Прогнозування показників, що визначають індикатор фінансової стійкості підприємства на кінець 2008 р.

Використовуючи метод прогнозування, визначено, що на кінець 2008 р. індикатор фінансової стійкості підприємства становить 29080,0 тис. грн., а приріст за рік – 40933,0 тис. грн. При цьому значно змінюється структура економічних активів і капіталу підприємства. Так, нефінансові активи прогнозується зменшити на 34706,0 тис. грн., а фінансові активи, навпаки, збільшити і складуть на кінець 2008 р. 53426,0 тис. грн. Ця зміна структури активів розцінюється як позитивна, оскільки значна частка фінансових активів буде направлена на погашення поточної заборгованості підприємства перед кредиторами. В структурі капіталу теж відбудуться зміни: збільшення власного капіталу і зменшення позикового капіталу. Ця тенденція є позитивною, оскільки загальний капітал підприємства нарощується.

Спрямованість зміни індикатора фінансової стійкості (+, –) обумовлюється взаємодією динаміки шести показників: K – капітал; BK – власний капітал; PK – позиковий капітал; A – економічні активи; $A_{нф}$ – нефінансові активи; $A_{ф}$ – фінансові активи. До деяких сполучень у змінах шести названих показників індикатор може бути індиферентним ($= 0$). У результаті системного розгляду всіх можливих варіантів зміни шести показників і індикатора фінансової стійкості було встановлено, що існує всього 75 ситуацій приросту, що забезпечують 13 типів переходу з одного стану фінансової стійкості в інший (табл. 3). З 75 тільки 31 ситуація забезпечує 5 вихідних варіантів, 31 – 5 спадних варіантів і 13 ситуацій відповідають 3-м стабільним станам фінансової стійкості. Використання масиву з 75 стандартних ситуацій у прогнозуванні допомагає уникнути прийняття суперечливих рішень і направити розвиток у напрямку підвищення фінансової стійкості.

На підставі запропонованої класифікації стандартних ситуацій проаналізуємо тенденцію зміни показника індикатора фінансової стійкості підприємства на кінець 2008 р. (табл. 4).

Отримуємо ситуацію № 12 (5), що характерна як для базового періоду, так і для прогнозного періоду. Всі умови збігаються. Абсолютний розмір приросту позикового капіталу становив від'ємне значення, що є значно менше приросту власного капіталу. Тоді й приріст капіталу в цілому є від'ємним (-16772 тис.грн.). Для підприємства ця ситуація прослідковується

і в 2007 р., і прогнозується в 2008 р., що є негативним моментом в діяльності підприємства, оскільки загальний капітал втрачається.

Таблиця 4

Розрахунок зміни фінансових показників підприємства в динаміці

Назва показника	2007 р.		на кінець 2008 р. (прогноз)	
	приріст, тис. грн.	взаємозв'язок приростів	приріст, тис. грн.	взаємозв'язок приростів
Приріст власного капіталу (ΔBK)	2454,0	$\Delta BK > 0 > \Delta A_{нф}$	6227,0	$\Delta BK > 0 > \Delta A_{нф}$
Приріст нефінансових активів ($\Delta A_{нф}$)	- 20171,0	$\Delta A_{нф} < 0$	- 34706,0	$\Delta A_{нф} < 0$
Приріст індикатора фінансової стійкості (ΔI)	22625,0	$\Delta I > \Delta BK > 0$	40933,0	$\Delta I > \Delta BK > 0$
Приріст економічних активів ($\Delta A = \Delta K$)	-915,0	$\Delta BK > \Delta A$	- 16772,0	$\Delta BK > \Delta A$
Приріст фінансових активів ($\Delta A_{ф}$)	19256,0	$\Delta A_{ф} > 0$	17934,0	$\Delta A_{ф} > 0$
Приріст позикового капіталу (ΔPK)	-3369,0	$\Delta PK < \Delta A < 0$ $< \Delta A_{ф}$	- 22999,0	$\Delta PK < \Delta A < 0 <$ $\Delta A_{ф}$

Необхідно відмітити і позитивні моменти, що виявлені при прогнозуванні ситуації, що забезпечує перехід підприємства із зони наростання фінансової нестійкості до покращення показників у 2008 р. Відмічається збільшення приросту власного капіталу, індикатора фінансової стійкості, а також зменшення позикового капіталу.

Прирістний індикатор фінансової стійкості протягом 2007-2008 р. є позитивним, оскільки $\Delta I = \Delta BK - A_{нф}$. При цьому значно варіюється приріст позикового капіталу (ΔPK), а, залежно від прийнятих допущень, варіюється, по-перше, сумарна величина приросту капіталу (ΔK) і рівна їй сумарна величина економічних активів (ΔA). Оскільки в прогнозній ситуації одержаний негативний приріст нефінансових активів, величина приросту фінансових активів завжди буде більше приросту активів і капіталу вцілому. В наслідок того, як знижується величина приросту позикового капіталу, приріст фінансових активів неухильно слідкує за ним, що добре видно на числовій осі. Приріст фінансових активів стає менше приросту власного капіталу. Але в прогнозній ситуації різниця між приростом фінансових активів і приростом позикового капіталу залишається постійною й рівною різниці між приростом власного капіталу й приростом нефінансових активів.

Для підвищення обґрунтованості результатів аналізу фінансової стійкості підприємства нами проведений факторний аналіз. Факторний аналіз фінансової стійкості припускає побудова такого ланцюжка показників, на підставі якого можна судити про фінансово-економічний стан підприємства. Для цього власний капітал підприємства розкладається на окремі елементи, кожен з яких може робити певний вплив на результуючий показник:

$$\frac{BK}{BB} = \frac{BK}{A_{\phi}} \times \frac{A_{\phi}}{ПК} \times \frac{ПК}{BB} = \frac{BK}{A_{\text{нф}}} \times \frac{A_{\text{нф}}}{BB}, \quad (5)$$

де BK – власний капітал;
 BB – валюта балансу;
 A_{ϕ} – фінансові активи;
 $ПК$ – позиковий капітал;
 $A_{\text{нф}}$ – нефінансові активи.

Слід зазначити, що даний ланцюжок показників також може складатися для аналізу статичної і динамічної. Підставляючи в формулу (5) дані тільки на початок або тільки на кінець звітної періоду, а також їх прирісне значення, отримуватимемо характеристику власної складової майна на той або інший період часу. Важливість власної складової майна пояснюється тим, що дане співвідношення об'єктивно характеризує досягнутий економічний потенціал для подальшого розвитку, що за інших рівних умов дає оцінку і індикатору абсолютної платоспроможності підприємства, і фінансовому важелю як в структурі капіталу, так і в структурі активів.

Наведений ланцюжок є нормативною послідовністю показників, кожен з яких має свій нормативний ранг, при цьому найбільший ранг (1) призначається власному капіталу, а найменший ранг (5) – позиковому капіталу. У свою чергу, підставивши фактичні значення темпів (табл. 5), можна оцінити за ними і фактичні ранги, призначаючи найбільшому темпу найбільший ранг (1), а найменшому темпу зростання – найменший ранг (5).

Таблиця 5

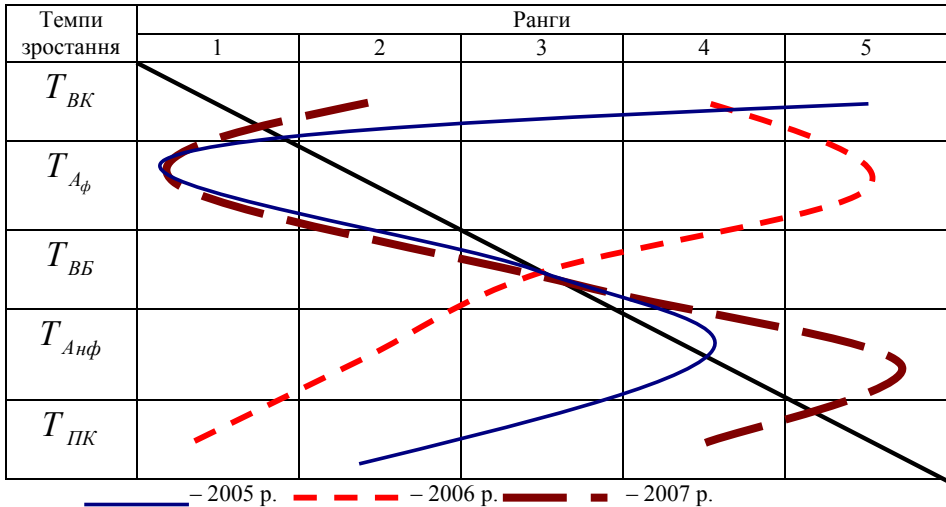
Ранжування темпових показників фінансової стійкості підприємства за 2005-2007 рр.

	Показник									
	T_{BK}		$T_{A\phi}$		T_{BB}		$T_{An\phi}$		T_{PK}	
Роки	Фактичний темп і ранг									
	T	R	T	R	T	R	T	R	T	R
2005	1,2144	5	2,3966	1	1,3777	3	1,2370	4	1,7668	2
2006	1,0403	4	0,7026	5	1,1090	3	1,2177	2	1,2215	1
2007	1,0347	2	2,1860	1	0,9925	3	0,8083	5	0,9336	4
Нормативний темп	T_{BK}		>	T	>	T	>	T	>	T_{PK}
Нормативний ранг	1		2		3		4		5	

Для зручності порівняння нормативних рангів з фактичними можна побудувати шахову таблицю (табл. 6), в якій нормативні ранги розташовуються на лівій діагоналі, а фактичні – відповідно до своїх значень.

Таблиця 6

Графічна інтерпретація нормативних і фактичних рангів фінансової стійкості підприємства

В 2005 р. було отримано така залежність $T_{A_f} > T_{ПК} > T_{ВБ} > T_{Анф} > T_{ВК}$. Це означає, що темп зростання позикового капіталу значно перевищують темпи зростання валюти балансу і власного капіталу, що свідчить про посилення залежності підприємства у цьому періоді від зовнішніх кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості. Але необхідно відмітити, що темп зростання фінансових активів є випереджаючим темпу зростання валюти балансу, які у свою чергу випереджають темп зростання нефінансових активів.

В 2006 р. спостерігалася наступна ситуація $T_{ПК} > T_{Анф} > T_{ВБ} > T_{ВК} > T_{A_f}$. Це також означає залежність підприємства від зовнішніх фінансових ресурсів, а також неможливості досягнення абсолютної платоспроможності.

Значно покращилась ситуація у 2007 р. Так, співвідношення темпових показників становило $T_{A_f} > T_{ВК} > T_{ВБ} > T_{ПК} > T_{Анф}$. Все майно підприємства збільшувалось більшими темпами в порівнянні з позиковим капіталом, але не так швидко, як власний капітал. Темп зростання активів у грошовій формі є випереджаючим темпу зростання майна, які, у свою чергу, випереджають темп зростання активів у негрошовій формі. Отже, відмічається посилення фінансової стійкості підприємства.

Висновки. Отримана ситуація дає можливість проаналізувати поточний фінансовий стан підприємства та спрогнозувати фінансову стійкість в динаміці. Відносне покращення фінансового стану аналізованого підприємства у 2008 р. обумовлено сполученням позитивного прирістного індикатора фінансової стійкості зі зменшенням нефінансових активів. Це завжди сприятливо з погляду динаміки фінансової стійкості, тому що зменшується зв'язування нефінансовими активами власного капіталу.

Незважаючи на те, що підприємство протягом 2005-2007 рр. перебувало в стані нестійкості, ця нестійкість у змодельованій ситуації на 2008 р. зменшиться. Зменшення позикового капіталу не може ушкодити фінансову стійкість навіть у випадку одержання товарного кредиту, оскільки ці надходження перекриваються зменшенням нефінансових активів внаслідок інших причин (прискорення оборотності й зниження запасів або продаж надлишків майна й перетворення їх у кошти).

Зміна структури активів і капіталу відбувається безупинно в процесі операційної, фінансової й інвестиційної діяльності підприємства. Очевидно, ступінь фінансової стійкості підприємства, обумовлений на певний момент часу, залежить від того, який момент обраний. Якщо обрано момент після зарахування на поточний рахунок виручки від продажу, але ще до закупівлі нової партії сировини й матеріалів, то фінансове становище буде визначено як досить стійке. Після одержання товарного кредиту, але до реалізації продукції воно може бути визначене як нестійке. Тому доцільно визначати всю систему індикаторів фінансової стійкості: на початок періоду, його зміна за період і на кінець періоду. Крім того, необхідно зв'язати прирістний індикатор з оборотом економічних ресурсів, щоб побачити, які саме операції обумовили або обумовлять у майбутньому зміну індикатора і в остаточному підсумку визначать рівень фінансової стійкості підприємства на кінець періоду.

На основі ранжування темпових показників фінансової стійкості підприємства за 2005-2007 рр. був зроблений висновок, що все майно суб'єкта господарювання збільшувалось більшими темпами в порівнянні з позиковим капіталом, але не так швидко, як власний капітал. Темп зростання активів у грошовій формі є випереджаючим темпу зростання майна, які у свою чергу випереджають темп зростання активів у негрошовій формі. Отже, відмічається посилення фінансової стійкості підприємства.

На основі вищевикладеного можна зробити висновки, що апробовані нами методичні підходи сприятимуть пошуку резервів забезпечення безперервного функціонування підприємства в майбутньому та дозволять розробити заходи щодо підвищення ефективності проведення аналізу фінансової стійкості вітчизняних підприємств в умовах нестабільного економічного розвитку.

1. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України №49/121 від 26 січня 2001 р. // www.rada.gov.ua.

2. Абрютіна М.С. Экспресс-анализ деятельности предприятия при помощи шкалы финансово-экономической устойчивости (на основе отклонений от точки равновесия) // Финансовый менеджмент. – 2002. – № 3, 4. – С. 4-17, 9-12.

3. Абрютіна М.С., Грачев А.В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: Учебно-практическое пособие. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 2001. – 248 с.

Рябушка, Л.Б. Аналіз фінансової стійкості підприємств в умовах нестабільного економічного розвитку [Текст] / Л.Б. Рябушка, Д.В. Веремчук // Економічні науки. Серія Економіка та менеджмент: зб. наук. праць. - Луцьк: ЛНТУ, 2008. - Вип. 5 (18). - Ч. 2. - С. 190-203.